

Ecclesia Dei Delft

lid van de Internationale Federatie UNA VOCE

In samenwerking met het

Priesterbroederschap

De stichting Ecclesia Dei Delft en de Priesterbroederschap St. Petrus verzorgen met verlof van Mgr. Van Luijn elke zondag een gezongen H. Mis volgens het Missale Romanum, uitgave 1962 (Tridentijnse Liturgie)

Locatie: Kapel van Huize St. Monica te Delft Noord aan de Arubastraat 2, nabij hoek Insulindeweg
Tijd: 11:00 uur

Maart 2005

6	4 ^e zondag van de Vasten (Laetare), 1 ^e klasse
13	Passiezondag (Judica), 1 ^e klasse
20	Palmzondag met palmwijding 1 ^e klasse
27	Hoogfeest van Pasen, 1 ^e klasse

elke zondag voor de H.Mis: Rozenkransgebed
iedere eerste zondag van de maand na de H. Mis: Lof met Eucharistische Zegen

Bereikbaarheid per openbaar vervoer:

Binnen Delft: tramlijn 1 Scheveningen-Delft vv, halte Brasserskade/Insulindeweg
of buslijnen 60 en 62 richting Ypenburg, halte Arubastraat, Huize Monica

Den Haag; Voorburg; Rijswijk:

tramlijn 1 richting Delft halte Brasserskade/Insulindeweg

Overig: trein naar station Delft Centraal, tramlijn 1 (t.o. station) richting Scheveningen, halte Brasserskade/Insulindeweg

Bereikbaarheid per auto:

A13, Den Haag-Rotterdam vv, afslag Delft Noord

Informatie: pater Gerald Duroisin fssp, Oude Geldenaaksebaan 2, B-3360 Bierbeek, België, 0032 4 72347158
J.P.Oostveen, A. van Schendelplein 135, NL 2624 CV Delft
0031 (0)15 2613849; info@ecclesiadei.nl

Giften en donaties voor het bestrijden van onkosten en ter ondersteuning en uitbreiding van het apostolaat van de Priesterbroederschap St. Petrus in Nederland kunt U overmaken op het rekeningnummer 75.79.498 (Postgiro) of 60.30.59.252 (ABN-AMRO bank te Delft) t.n.v. Stichting Ecclesia Dei Delft.

Palestina in Jezus' tijd (1)

Door Robert Matheus, missionaris uit India

Inleiding tot de Evangeliestudie

Waarom eert de Kerk het evangelieboek? Wierook en kaarsen worden slechts voor de H. Eucharistie en voor de H. Schrift gebruikt. De diaken bereidt zich voor op de evangelielezing met een zegening van de lippen, de celebrant zegent de lezer, de gelovigen staan recht; een ware processie begeleidt het boek. Deze liturgische handelingen tonen goed aan hoezeer de Kerk de heilige boeken wil eren. Wij ook moeten ze eren door ze te kennen en ze te benutten.

1. Natuur van de bijbel.

De bijbel is een boek van een heel bijzondere aard: het is tegelijkertijd een goddelijk en een menselijk boek. Het heeft 2 auteurs: God en de menselijke schrijver. Beiden zijn verantwoordelijk voor de hele tekst. God beïnvloedt op bovennatuurlijke wijze de schrijver op zo'n manier dat Hij de hoofdauteur is en de schrijver Zijn instrument, echter geen passief instrument. Neen, de auteur gebruikt zijn verstand en zijn vrije wil voor zijn werk. Zijn rol is niet beperkt tot het neerschrijven van een dictee, hetgeen zichtbaar is in het feit dat stijl, taal en woordkeuze variëren naargelang de auteur. Deze eigenschap, eigen aan de bijbel, heet *inspiratie*. De bijbel is dus voor alles het woord van God. God spreekt er werkelijk zoals Hij eens sprak tot Israël op de Sinäi, temidden der bliksem- en donderslagen en zoals Jezus Zijn bergrede gaf. De bijbel bevat Zijn woord. Dit verdient al onze aandacht, vurigheid en respect.

Wat bedoelen we met "Woord van God"? Het woord van een mens is de uitdrukking van zijn ziel. Zo is het Woord van God de uitdrukking van Zijn Wezen. En omdat God eeuwig en oneindig is, is ook Zijn Woord eeuwig, oneindig en onsterfelijk. Jezus heeft gezegd: "Hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar Mijn woorden zullen niet voorbijgaan" (Lk.21,33). Het Woord van God is even noodzakelijk voor onze ziel, als brood is voor ons lichaam. Christus heeft gezegd: "De mens leeft niet van brood alleen, maar van elk woord dat uit Gods mond komt" (Mt.4,4). Het Woord van God is levend en levengevend. Christus vergelijkt het met een zaadje: een zaadje is zo onbeduidend; het lijkt op een keitje. Maar van zodra het zich in goede aarde bevindt, zwelt het, wordt levend, schiet op en brengt een plant voort met bladeren en bloe-

men. Zo gaat het ook met het Woord van God. Het lijkt op een men-
senwoord: het kan verloren gaan zonder dat enig oor het opneemt. Maar
wanneer het in de vruchtbare aarde van een gelovig hart valt, wordt het
levend en brengt levende vruchten voort. St.-Paulus vergelijkt het met
een zwaard: "Want Gods Woord is levend en krachtig, scherper dan elk
tweesnijdend zwaard, doordringend tussen ziel en geest, gewrichten en
merg, rechter ook der neigingen en overdenkingen van het
hart" (Hebr.4,12). Zijn wij door dit zwaard geraakt geworden?

Als we de kerkgeschiedenis bekijken, ontmoeten we meer dan één mens
die genoeg getroffen werd door Gods woord om een heilige te worden:
Paulus ("Saul, waarom vervolgt ge Mij?", Hand.9,4), Augustinus
("Neem en lees"), Antonius de kluizenaar, enz. Christus zei van het
woord Gods dat het ons doet gelijken op Zijn moeder. Toen een vrouw
uit het volk Zijn moeder zalig prees, antwoordde Hij: "Zalig eerder die
luisteren naar Gods woord en het beleven" (Lk.11,28). Zeker, niet iedere-
een ontvangt dit woord. Meer dan één terrein is onvruchtbaar, vol ste-
nen, hard, bedekt met onkruid en doornen die het goede zaad verstikken.
Men moet een bijzondere genade hebben om Gods woord te kunnen ver-
staan; het is daarom dat de priester ons de oren opent in de doopceremo-
nie. Daarom ook zegt Jezus dit aangrijpend woord: "Wie uit God is, luis-
tert naar Gods woorden, daarom luistert gij niet, omdat gij niet uit God
zijt"(Jo.8,47). Daarom oordeelt de mens zichzelf naargelang hij ja dan
neen Gods woord hoort.

2. De inhoud.

Waarover spreekt de H. Schrift? In het kort: over Christus en over het
Koninkrijk Gods. Christus is de Sleutel van het Oude Testament en het
Nieuwe Testament spreekt over Hem alleen: de evangeliën over Zijn le-
ven, de rest over Zijn Koninkrijk. De bijbel leert ons dingen die geen
enkel mens kan weten zonder openbaring. Hij beantwoordt al onze vra-
gen over God, over de mens, over zijn oorsprong, zijn doel, zijn relatie
tot God en de wereld. Alle vragen die de mens pijnigen vinden hun
waarachtig en definitief antwoord in de H. Schrift. Het Nieuw Testament
bestaat uit 27 boeken: 4 evangeliën, de Handelingen van de apostelen, 14
brieven van Paulus, 7 "katholieke brieven" en het boek der Openbaring.
De bijbel is het enige boek dat volledig waar is, dat geen dwalingen be-
vat. Dat is een gevolg van de inspiratie: de H.Geest bewaart het van fou-
ten, God kan niet dwalen noch in dwaling brengen. Evenwel moet men
rekening houden met de intentie van de schrijver. Deze wil geen weten-

schappelijke thesis voorstellen maar hij wil godsdienstige waarheden aanleren en zijn lezers stichten. Om dit doel te bereiken was het noodzakelijk dat hij die waarheden verstaanbaar maakte voor zijn nog primitieve lezers. De auteur van de Pentateuch, bijv., moest de godsdienstige, abstracte waarheden die voor zijn materialistisch aangelegde tijdgenoten moeilijk te vatten waren, aankleden in een verhaal met veel details, een heel concreet en levendig verhaal, zich in alles aanpassend aan hun denk- en spreekwijze.

Verder mag ook niet vergeten worden dat men over God altijd op een menselijke-bepaalde manier spreekt, dat de openbaring door God slechts trapsgewijze heeft plaatsgehad, dat dus de schrijver niet de volledige openbaring kende (bijv. het bestaan van een vergelding na de dood was pas enkele eeuwen vóór Christus geopenbaard) maar onvolledigheid is nog geen dwaling. Tenslotte mag men de geschiedschrijver uit de Oudheid niet beoordelen met de normen van hedendaagse geschiedschrijving: de oude historicus (ook bij de Romeinen) vermengt ooggetuigenissen met het kopiëren of compileren van oudere documenten zonder zijn bronnen te beoordelen.

3. De Kerk en de bijbel.

De bijbel is dus een goddelijk-menselijk boek. Het is een geheim van het geloof hoe deze twee kunnen samengaan. Ook de Kerk is goddelijk en menselijk: ze is niet alleen de vergadering van hen die geloven in Christus, maar ze bevat ook de H. Geest die actief is in haar en in haar leden. Ze is een goddelijke instelling, waarin de H. Geest actief is. De taak van de Kerk is dezelfde als die Christus van de Vader ontvangen had: de overlevering over te dragen. Nu heeft God niet alleen een mondelinge overlevering gegeven maar ook een schriftelijke; die is immers gemakkelijker van dwaling te behoeden.

Maar deze schriftelijke overlevering is niet de enige: neen, in het begin, gedurende vele jaren was er slechts een mondelinge overlevering. Christus had als gebod gegeven: "*Preek* aan alle naties" (Mk.16,15), niet: "*Schrijf*". Een mondelinge overlevering en een leergezag zijn ook vereist om te zeggen welke boeken tot de schriftelijke overlevering behoren. De protestanten verwijten de Kerk: "Terwijl de bijbel de basis van het geloof is, en dus boven de Kerk staat, hebt gij, katholieken, de Kerk boven de bijbel geplaatst". Dat zou inderdaad foutief zijn indien de Kerk alleen maar een menselijke instelling was. Daarbij komt nog dat de Kerk alleen maar oordeelt over de omvang en de interpretatie van de bijbel, niet over

de Schriftuur zelf. De allereerste verkondiging van de Kerk was trouwens mondeling. Maar de Kerk blijft altijd dezelfde. Dus heeft zij altijd die mondelinge verkondiging, de traditie. De protestantse theorie van de "autopistie" (d.i. we kunnen uit de inhoud van de boeken zelf uitmaken of ze geïnspireerd zijn of niet) kan met geen enkele bijbeltekst beproven worden en wordt tegengesproken door de praktijk want dan zouden alle christenen dezelfde boeken als Schriftuur erkennen.

Heeft de Kerk de christenen ooit verboden de bijbel te lezen? De disciplinaire maatregelen die de Kerk treft zijn altijd afhankelijk van concrete omstandigheden. We kunnen dus die maatregelen nooit objectief beoordelen zonder de omstandigheden te beschouwen. In het algemeen kunnen we zeggen: "Wat goed en nuttig is in een bepaalde tijd en plaats, kan schadelijk zijn in een andere tijd en plaats". Protestantism beweren soms dat vóór de Hervorming de bijbel niet verspreid werd onder de gelovigen. Maar in werkelijkheid is het niet de Hervorming die de oorzaak is van haar verspreiding, maar de uitvinding van de boekdrukkunst: tevoren moest elke bijbel met de hand gekopieerd worden, bijgevolg was de kostprijs van een exemplaar te hoog voor een volk mens. Andere oorzaken van de verspreiding waren het afnemen van het analfabetisme rond die tijd en het vervangen van het Latijn door de volkstaal in het onderwijs. Gedurende vele eeuwen was de praktijk van de Kerk de publieke lezing, altijd begeleid van uitleg door de bisschop of iemand daartoe gedelegeerd. Private lezing is niet verboden zolang de tekst maar trouw is aan de grondtekst, en de lezer bekwaam genoeg is.

In 1200 veroordeelde Innocentius III een sekte waar men de bijbel las en waar leken de uitleg gaven. De Paus schreef: "Het is goed de bijbel te lezen, maar niet in geheime bijeenkomsten, gescheiden van de andere gelovigen, waar onbevoegden zich de functie van het preken aanmatigen". De eerste gedrukte bijbel in het Frans dateert van 1487, de eerste Duitse werd gedrukt in 1462. Toen Luther de zijne liet drukken (in 1522) bestonden er reeds 14 edities in het Hoogduits en 4 in het Nederduits.

In 1564 werd de private lezing onderworpen aan voorafgaande toestemming door de plaatselijke bisschop of door de Inquisitie. Sinds Sixtus V (1585-1590) was deze vergunning gereserveerd aan de H. Stoel tot in 1897, omwille van de Hervormers! De ervaring had aangetoond dat bijbellezing door allen zonder onderscheid meer schade ver-

oorzaakte dan nut, vooral wanneer allerlei verschillende theorieën in omloop zijn. Leo XIII gaf in 1897 een aanbeveling om de bijbel te lezen en verbond aflaten aan de lezing der evangelies. Pius XII vroeg in 1943 de bisschoppen dat ze bijbeluitgaven zouden propageren en dagelijkse lezing aanbevelen. Waarom deze verandering in de discipline? Het is nu gemakkelijker voor het leergezag van de Kerk de gelovigen te bereiken; ze heeft nu middelen om de bijbellezing te begeleiden (o.a. de voetnota's) en nu zijn er andere gevaren dan protestantisme: nl. rationalisme en onverschilligheid.

De Kerk zou aan haar plicht tekort doen indien ze de bijbel aan de gelovigen zou geven zonder de nodige leiding te verstrekken. De bijbel immers is een moeilijk boek, dat moet verklaard worden. Kijk maar naar de tegenstrijdige (zelfs onder protestanten) verklaringen betreffende belangrijke geloofspunten. Het is een boek geschreven in en voor een andere cultuur en tijd. Deze uitleg is geen taak voor wetenschappers want dan zou een menselijk gezag boven Gods Woord staan; maar het is de taak van de Kerk, bijgestaan door de H. Geest. We moeten echter de rol van de Kerk niet overdrijven: ze legt de bijbel niet woord voor woord uit. Slechts in ongeveer 20 gevallen heeft zij zich onfeilbaar uitgesproken. Gewoonlijk beperkt haar tussenkomst zich tot het veroordelen van een foutieve interpretatie, zonder positief te leren welke de juiste interpretatie is.

Tenslotte gebruikt de Kerk de bijbel in haar liturgie. Waar kan ze beter inspiratie zoeken voor haar gebeden tot God en de houding die ze moet aannemen tegenover Hem dan in Gods eigen woorden? Ze beschouwt zichzelf als de erfgename van de synagoge, maar zingt de psalmen als reeds verwezenlijkt en zij bidt voor de voltooiing van het begonnen verlossingswerk. Ze geeft de gebeden een rijkere inhoud: een gebed voor lichamelijke genezing wordt een voor de genezing van de ziel; een gebed voor de bevrijding van vijanden wordt een voor de bevrijding van de duivel of wordt in Christus' naam uitgesproken.

4. Wij en de bijbel.

Het is een schande dat wij, katholieken, zo weinig de H. Schriftuur kennen. Wij nemen ons water uit putten, terwijl levende bronnen ter onzer beschikking staan. Wat moeten we doen? Ons een bijbel aanschaffen, lezen, een vruchtbare methode volgend (zie verder). Lees na de H. Geest aangeroepen te hebben; lees langzaam, de bijbel is geen

roman.

Begin met de gemakkelijkere boeken (Evangeliën en de Handelingen); vrees niet passages te laten vallen als ze te moeilijk zijn; lees dagelijks een passage. Wanneer een vers u bijzonder treft, onderlijn het, herkopieer het, herhaal het dikwijls in gedachten. Doe zoals Maria van wie Lukas ons zegt: "Maria bewaarde al die woorden en overwoog ze in haar hart". De bijbel verklaart zich door zichzelf; de beste uitleg van het Oude Testament is het Nieuwe Testament. Wanneer we regelmatig de heilige teksten lezen, zullen we de taal en de geest ervan in ons opnemen. In dit boek zal de christen stof ter overweging vinden. Er zal een tijd komen dat de gelovigen niet meer de religieuze diensten kunnen bijwonen, dan zal de bijbel de enige bron zijn van hun geloof, hun enig geestelijk voedsel.

De bijbel vervolledigt de Eucharistie, deze laatste is het voedsel van de ziel; de eerste is haar licht. Thomas a Kempis schreef deze mooie woorden: "In de schatkamer van de Kerk van God bevinden zich twee tafels: één waarop het Heilig Brood, het Lichaam van Jezus Christus rust, de andere tafel is die van de Wet, waarop de heilige Leer rust, namelijk de bijbel, die ons de rechtvaardigheid aanleert. In het aardse leven, dat niet zonder gelijkenis is met een gevangenis, heb ik nood aan voedsel en aan licht. Daarom heeft God, om ter hulp te komen aan mijn zwakheid, mij Zijn Lichaam als voedsel gegeven om mijn ziel en lichaam te versterken, en Zijn Woord om mij te verlichten in de duisternis van het leven. Zonder dit voedsel en zonder dit licht zou ik niet kunnen leven, want de Sacramenten van het Brood en van het Woord voeden mijn ziel!" Deze mooie tekst uit de Navolging van Christus toont ons welk een hoge betekenis de bijbel heeft: De bijbel en de Eucharistie vullen elkaar aan; beide vormen ze het essentiële bestanddeel van de Mis. Natuurlijk voelt de beginnende lezer behoefte aan een gids. Moge dit werk hem daarin helpen!

In het jaar 150 schreef bisschop Papias van Hiërapolis (Klein-Azië): "Als ik toevallig iemand ontmoette die de ouden nog gekend had, vroeg ik hem uit waarover ze hem gesproken hadden: wat Andreas of Petrus, Filippus of Thomas, of een andere leerling van de Heer gezegd had". Deze nieuwsgierigheid naar details over Christus' leven is onverminderd tot onze tijd overgekomen. Alleen leefde hij in een tijd dat men mondeling nog dingen kon vernemen terwijl wij uitsluitend aangewezen zijn op vier geschriften: de evangeliën.

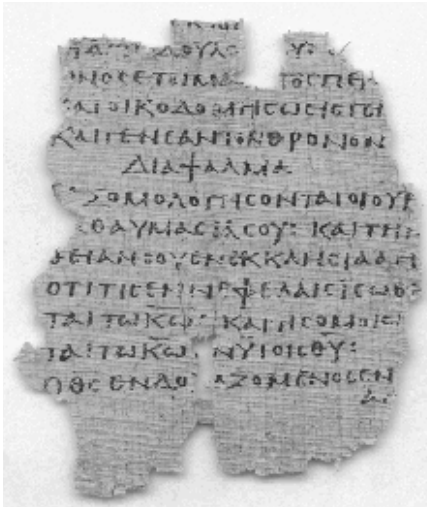
Sindsdien is geen enkel boek nog zo vaak gelezen, gekopieerd en gedrukt. Het is vertaald geworden in meer dan 1200 talen. In sommige van deze talen is de bijbel het enige bestaande boek. Van 1954 tot 1964 verschenen er 1900 vertalingen; in 1964 alleen 228 in 33 landen en in 1972 109 (vergelijk met de werken van Marx: 62). In de vierde eeuw verscheen met Origenes de eerste kritische editie. Kerkvaders en exegeten vulden in folio's met commentaren. Eeuwenlang was de bijbellesing de enige vorm van geestelijke lezing in de abdijen. De *Navolging van Christus*, na de bijbel het boek met de grootste oplage, begint met een evangeliecitaat en met de aansporing om "altijd het leven van Onze Heer Jezus Christus te overwegen".

Het doel van deze studie is het aansporen en vergemakkelijken van dit overwegen. Dit werk wil slechts een hulpmiddel, geen vervangmiddel zijn voor het lezen van het evangelie. Alleen ontbreken ons, mensen van onze eeuw en van onze moderne beschaving, vele historische en aardrijkskundige gegevens die nochtans noodzakelijk zijn voor het begrijpen van heel wat gezegden en handelingen van de Zaligmaker. Ook moeten we leren de correcte gevolgtrekkingen te maken en ons niet laten meeslepen door de talrijke sentimentele en vergezochte toepassingen tegenwoordig in omloop.

Is het niet betreurenswaardig dat Diegene die "de Weg, de Waarheid en het Leven" is, zo onbekend is, zelfs voor degenen die zich Zijn volgelingen noemen? Nochtans zelfs niet-christenen erkennen dat Hij een allerhoogst moreel ideaal verpersoonlijkt. Hoeveel te meer zullen wij dan vruchten kunnen trekken uit het bestuderen en mediteren van Zijn leven. Moge we tot een grotere kennis, een vuriger liefde en een meer spontane en volledige navolging komen van dit sacrament van de Godsliefde. Gemakkelijkheidshalve beginnen we eerst met enkele technische uitdrukkingen, onontbeerlijk voor ons doel:

5. Manuscripten:

We beschikken momenteel over 69 papyri (meestal uit de derde tot de zevende eeuw, waarvan minstens 9 uit de derde en 1 uit de tweede eeuw) en 4680 manuscripten. Daar moeten duizende kopies met vertalingen en talrijke citaten van de Kerkvaders aan toegevoegd worden. Ter vergelijking: Van de *Ilias* van Homerus beschikken we over 288 papyri en 190 manuscripten. De afstand tussen origineel en eerste beschikbaar manuscript is voor Plato's werken 1000 jaar, voor Vergilius

Grieks Bijbelfragment (Psalm 88: 4-8)

400, voor Cicero 100! Voor het evangelie slechts 100 jaar. Het oudste manuscript is het *Papyrus Rylands*, uit het jaar 130, gevonden in Egypte; een recto-verso, 5,8 x 8,9 cm. groot. Het bevat Jo.18,31-33,37-38. Verder is er het *Papyrus Egerton*, een compilatie van de vier evangelies uit het midden van de tweede eeuw en het *Papyrus Badmer II*: Jo.1-14 (jaar 200). Variaties bestaan, (7/8 is vrij van variatie), meestal in spelling, woordvolgorde, enz., 200 variaties veranderen de betekenis van een passage, maar slechts 19 zijn belangrijk (d.i. 0,01 %), en slechts

één is van doctrinair belang: Lk.22,19b-20a. In vergelijking met andere antieke teksten is het Nieuwe Testament wel gedocumenteerd.

In 1972 werd een fragment **7Q5** (fragment nr. 5 uit de zevende grot van Qumrân, die alleen Griekse teksten bevat) ontdekt dat nog vóór de tekst geïdentificeerd was, volgens de papyrologen moet gedateerd worden rond het jaar 50. Dit was vastgesteld dankzij de grafologische studie van o.a. prof. C.H. Roberts van Oxford. De paleografische stijl van het fragment, de *Zierstil*, is karakteristiek voor het tijdperk van 50 v. Chr. tot 50 A.D. Er is nog een ander argument: in het jaar 68 verwoestte het Decima Legio Fretensis, op haar weg naar Jeruzalem, de nederzetting van de Qumrân-gemeente. Bij die gelegenheid verstoppen de leden hun heilige teksten in nabijgelegen grotten. De ontdekker en papyrologus, José O'Callaghan, S.J. met behulp van een computer probeerde de tekst van het manuscript terug te vinden in het Oude Testament, maar geen enkele tekst kon in overeenstemming gebracht worden. Uiteindelijk vroeg hij zich af of de letters op de vierde lijn (NNHX) niet een deel van het woord Gennezaret (ΓΕΝΝΗCΑΡΕΤ) uitmaakten. Zo vond hij dat de 20 letters, gerangschikt in 5 lijnen, overeenkwamen met Mk.6,52-53.

Onmiddellijk verschenen studies die deze these aanvielden, maar deze waren niet gebaseerd op technische en wetenschappelijke bewijzen,

maar eerder op het apriori dat de evangeliën dateren uit de tweede eeuw en dus historisch onbetrouwbaar zijn. In die tijd schreef men in *scriptio continua*, zonder de woorden te scheiden. Er bestond geen frasiering. Men gaf het einde van een zin aan met een spatie van drie of vier letters. En dit komt in het fragment overeen met de splitsing tussen de verzen 52 en 53. Markus had de gewoonte een vertelling te beginnen met het voegwoord kai, 'en'. Dat ook is terug te vinden in het fragment. Tenslotte vinden we het woord 'Gennezaret', een woord dat slechts eenmaal in het Oude en driemaal in het Nieuwe Testament voorkomt.

De bezwaren tegen deze identificatie zijn dat we drie woorden (*epi ten gau*, "in het land") missen en dat een medeklinker verschilt (een tau, T, *t* i.p.v. delta, Δ, *d*). Maar dat zijn vaak voorkomende varianten: de weggelaten woorden zijn overbodig: ze zijn begrepen in: "toen ze de overkant hadden bereikt". Er was twijfel over de identificatie van een letter, maar dat werd in 1992 bevestigd door een team joodse specialisten. Een ander bezwaar is dat volgens St.-Irenaeus van Lyon (*Adversus haereses* III,1) Markus zijn evangelie schreef na het 'overlijden' (*exodon*) van Petrus en Paulus. Maar dit woord heeft bij Irenaeus gewoonlijk de betekenis van 'vertrek' zodat de tekst moet vertaald worden als: "na het vertrek" (d.i. na het jaar 40). Deze vondst maakt een einde aan de hypothesen van Carmignac en Tresmontant dat de originele evangeliën in het Hebreeuws geschreven waren.

Illustratie: Evangelielesing 18 eeuwen geleden.

Geen enkel werk in de tweede eeuw was zoveel verspreid als het evangelie. Het was toen bijna overal al bekend: in Afrika, in Rome, in Gallië en in Spanje circuleerden Latijnse vertalingen in een stijl, die wijst op een volkse oorsprong en in een taal die dikwijls slaafs het Grieks (de originele taal) volgt. De christenen, geletterden zowel als volkse mensen, voedden zich dus met evangelielesing. Ze brachten ze zelfs mee naar de gevangenis, en werden ermee begraven (dankzij dat hebben wij kostbare manuscripten).

In 180 ondervroeg proconsul Vigellius Saturninus in Carthago een groep christenen onder leiding van Speratus, die waren aangehouden. We beschikken over de akten van hun proces:

Proconsul: Ge kunt gratie krijgen bij onze heer, de keizer, indien ge tot betere gevoelens komt.

Speratus: We hebben geen kwaad gedaan, geen enkel onrecht begaan, we hebben van niemand kwaad gesproken en als we zelf belasterd werden, hebben we gedankt. Daarin eren we de keizer.

Proconsul: Wat hebt ge in die doos ?

Speratus: Boeken, en de Brieven van Paulus, een rechtvaardige.

Het evangelie werd ook in liturgische diensten gebruikt. St.-Justinus (150 A.D.) beschrijft er ons één: "Op de dag die naar de zon genoemd wordt komen allen die in de steden of dorpen wonen in eenzelfde plaats bijeen en men leest uit de "Herinneringen der apostelen" of de geschriften van de profeten, voor zover de tijd het toelaat. Als de voorlezer klaar is, richt de voorganger woorden van vermaning en aansporing tot de aanwezigen om hen tot navolging van de mooie onderrichtingen aan te zetten". Het gebruik om het evangelieboek op het altaar te leggen (het altaar is de plaats waar het Lichaam van Christus neergelegd wordt) bestond reeds in de derde eeuw. In 400 bestond de gewoonte kaarsen te ontsteken bij het voorlezen van het evangelie en het kussen van het evangelieboek dateert uit de zesde eeuw.

EEN VRUCHTBARE METHODE VOOR BIJBELLEZING.

1. Begin de lezing met een grote eerbied voor Gods Woord.
2. *Gebed vóór*: "Kom H. Geest om mijn hart en ziel te verlichten zodat ik bekwaam worde beter de eeuwige waarheden te kennen, zodat ik mag leren God beter te beminnen en te dienen".
Gebed na: "O Heer, ik dank U voor Uw Woord. Moge het voor mij als een licht op mijn weg en een gids voor mijn leven zijn. Geef mij de genade om het altijd in mijn hart te bewaren en het altijd vrucht voor te doen voortbrengen. Door Christus onze Heer. Amen."
3. "Spreek Heer, uw dienaar luistert".
4. Lees.
5. Probeer zelf eens de gebeurtenis voor te stellen. Stel u in de plaats van één van de aanwezigen van het tafereel.
6. Indien het een episode van het LEVEN van de Zaligmaker is: "wat nieuws ontdek ik over Zijn Persoon?" Vervolledig uw beeld van Christus van dag tot dag. Indien het een TOESPRAAK of een EPISTEL is, denk (en dat is geen verbeelding want God, de voornaamste Auteur, heeft deze tekst ook voor ons gegeven) dat het tot u persoonlijk gericht is.
7. Kopieer 1 of 2 aantrekkelijke, belangrijke verzen en leer ze van buiten.
8. Mediteer die tekst gedurende de volgende dag tijdens het werk.
9. Neem het vaste besluit: dagelijks 10 minuten bijbellezing.
10. Lees en studeer in familieverband of vriendenkring.

In memoriam

Gijsbertha Maria van den Akker
18 augustus 1906 – 28 februari 2005

Vrede zij u

*Ik ben de weg, de waarheid
en het leven dat zonder einde is.*

Rond het derde middaguur van maandag 28 februari 2005 overleed in haar 99^e levensjaar in haar woning te Delft mevrouw Gijsbertha Maria van den Akker. Bertha was met haar kleine gestalte een markante persoonlijkheid, als mens van gebed legde zij al haar vertrouwen in de Heer en Zijn Moeder. Met haar innemende vriendelijkheid en haar onverzettelijke wil streed zij onvermoeibaar voor de Traditionele waarden in Kerk en samenleving. Zo beijverde zij zich onder andere voor het Leven, voor de Traditionele H.Mis en voor het behoud van het interieur van haar Parochiekerk, Maria van Jesse, in de oorspronkelijke staat. Zij nam het initiatief tot een grote schoonmaak van het Heiligdom van de Heilige Martelaren van Gorkum te Brielle. Jarenlang leidde zij de Interparochie Maria van Nazareth waaruit onze stichting Ecclesia Dei is voortgekomen.

Nu heeft Bertha haar laatste strijd gestreden en wacht haar de palm van de eeuwige heerlijkheid. Wij wensen haar zus, broer en overige familie veel kracht bij het dragen van dit verlies.

Moge de H.Maagd Maria haar begeleiden voor Gods rechterstoel. Dat zij ruste in Vrede.